

Vedlegg 1 - Tiltaksplan

1. Innledning

Bodø kommune kan i sin rolle som samfunnsutvikler, myndighetsutøver og planmyndighet, innkjøper, eier og drifter påvirke ulike klimatiltak, og fungere som en pådriver, initiativtaker og tilrettelegger for klimaomstilling i bodøsamfunnet. Klima- og energiplanen peker ut strategisk retning for Bodøs omstilling til et sirkulært, arealnøytralt² lavutslippssamfunn³.

I planen presenteres 5 klimamål for Bodø, i tillegg til 9 satsingsområder med delmål og strategier. Klima- og energiplanen er førende for hele kommunens virksomhet og kommunale foretak, i tillegg til å gi føringer for kommuneplanens arealdel.

Klima- og energiplanen består av tre dokumenter:

1. Klima- og energiplan 2025-2037 (rulleres ved behov)
2. **Vedlegg 1: Tiltaksplan (vil rulleres i løpet av planperioden)**
3. Vedlegg 2: Kunnskapsgrunnlag (rulleres ved behov)

Dette dokumentet utgjør klima- og energiplanens tiltaksplan, og presenterer de konkrete klimatiltak som skal iverksettes for å nå Bodø kommunes klimamål. Tiltakene følges opp gjennom prioriteringer i handlings- og økonomiplanen. Tiltaksplanen følger klima- og energiplanens oppbygning, og viser tiltak kategorisert etter satsingsområder, kommunens ulike roller samt prioritet fra 1 til 3. Flere tiltak vil krysse kommunens ulike roller, men som hovedregel vil tiltak kategorisert som; *myndighet* regnes som en form for regulering; *innkjøper* gjelder klimakrav eller kriterier i kommunens anskaffelser; eier og drifter omhandler eierskapsstyring, forvaltning av kommunens bygg og eiendom; mens samfunnsutviklerrollen omhandler insentiver og andre tiltak for å påvirke bodøsamfunnet. Prioriteringen er gjort med utgangspunkt i tiltakets effekt på direkte og indirekte utslipp, hvilke områder kommunen har størst påvirkningsmulighet, tiltakets kostnad og sosiale aksept, i tillegg til UFF-rammeverket. Det er også markert dersom tiltaket inkluderer samskapning med eksterne aktører. Mens klima- og energiplanen er utarbeidet for langsiktig bruk, vil handlingsdelen revideres i løpet av planperioden.

2. Klimamål for Bodø

1. Betydelig redusere indirekte klimagassutslipp og styrke sirkulærøkonomien
2. Bodø skal være arealnøytral og ha en kompakt byutvikling
3. Redusere direkte klimagassutslipp med 70 % innen 2030¹. Bodø skal være et lavutslippssamfunn i 2050
4. Bodø skal være et energieffektivt samfunn som bruker utslippsfri energi
5. Bodø skal være en klimarobust by

¹ Sammenlignet med 2009-nivå.

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
Satsingsområde 1: Konkurransedyktig og sirkulært næringsliv						
1	Bistå næringslivet med å sette seg mål og styringssystemer for klimaomstilling.				1	X
2	Bistå næringslivet med søknadsprosesser for å utløse finansiering til klimaomstilling og energieffektivisering.				1	X
3	Gjennomgå og innrette samarbeidsavtaler med universitetet og andre relevante institusjoner for å tiltrekke, og tilrettelegge for grønn utvikling og innovasjon i offentlig og privat sektor.				3	X
4	Gjennomgå egne støtte- og tilskuddsordninger for å innrette støtteapparatet mot grønn konkurransekraft.			1		X
5	Inngå avtale for sirkulær slamhåndtering.			1		X
6	Videreføre prosjektet Urbant landbruk.				2	X
7	Søke samarbeid med sjømatnæringa med mål om klimavennlig omstilling.				2	X
8	Inngå samarbeid med GreenH for å oppnå best mulig utnyttelse av fabrikkens restråstoffer som varme og O ₂ .				1	X
9	Promotere bærekraftig og kortreist turisme gjennom Visit Bodø.				2	X
10	Vurdere å stille krav til flyselskapene om å kompensere for utslippene gjennom karbonavgifter eller klimakompensasjonsordninger ved etablering av nye direkteruter.				1	X
11	Økt satsing for å styrke miljøvennlige transportalternativer for å redusere utslipp fra reiselivet.				1	X
12	Inngå forpliktende samarbeidsavtaler med næringslivet, etter modellen Næring for klima.				3	X

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
13	Arbeide for å realisere etablering av biogassanlegg i Bodø-regionen.				2	X
Satsingsområde 2: Arealforvaltning						
14	Klimagassutslipp skal vurderes og synliggjøres ved planinitiativ, for eksempel gjennom bruk av klimanorm (etter modell fra Trondheim og Bergen kommune) som synliggjør og vurderer reguleringsplaners klima-, miljø- og naturkonsekvenser, herunder: - o Arealbruk - o Tiltak for energieffektivisering - o Materialbruk - o Mobilitet - o Lokal forurensning - o Alternativvurderinger	1				X
15	Kompetanseheving til utbyggere og forslagstillere for å sikre at reguleringsplaner bidrar til å nå målene i klima- og energiplanen.	1				X
16	Identifisere og prioritere områder for naturrestaurering.	2				
17	Stille krav til utbyggere om livsløpsanalyser som synliggjør framtidig kostnader og utslipp fra vedlikehold og drift ved utbygging av grønt areal.	3				X
18	Kartlegge og synliggjøre potensialet for gjenbruk og transformasjon av bolig- og næringsarealer.	1				
Satsingsområde 3: Energieffektivisering						
19	Utarbeide plan for renovering og utarbeiding av egne bygg, etter ABC-modellen ² .			1		

² Jf. Bystyrets vedtak 16.05.24, PS 0060/24

Vedlegg 1 – tiltaksplan. Klima- og energiplan 2025-2037.

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
20	Kartlegge og analysere potensialet for langsiktig energieffektivisering og lokal fornybar energiproduksjon på kommunale bygg, anlegg og eiendommer.			1		
21	Bruke nye digitale løsninger for å optimalisere drift og redusere effekttopper.			2		
22	Ta i bruk energilagringssystemer som akkumulatortanker, geotermos, varmepumper, lokal energiproduksjon med mer for å redusere energiforbruket. Termiske energikilder skal benyttes der det er mulig.			1		
23	Leiekontrakter som Bodø kommune inngår, skal frem til 2030 ha minstekrav om energimerke B, og fra 2030 energimerke A ³ .			1		X
24	Der det er lønnsomt og energibesparende over investeringsens levetid, skal kommunens byggeprosjekter inkludere lokal fornybar energiproduksjon.			2		
25	Optimalisere styring av gatevarme og oppvarmede arenaer, slik at oppvarmingen automatisk kan kobles ut ved egnede betingelser. Det skal legges energifleksible systemer til oppvarming i nye anlegg.			2		
26	Optimalisere styring av gatebelysning og lys i lysløyper.			3		
27	Prioritere og redusere energibehovet i energiintensive perioder. F.eks. gatevarmeanlegg kan nedprioriteres i enkelte tilfeller.			2		
28	Utarbeide veikart for energieffektivisering i Bodøsamfunnet.			2		

³ Unntak dersom særskilte hensyn tilsier noe annet.

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
Satsingsområde 4: Energiforsyning og energiproduksjon						
29	Termisk energi med lave klimagassutslipp skal etterstrebes til oppvarmingsformål fremfor strøm. Videreføre tilkoblingsplikt til fjernvarmenett for nybygg i områder nært fjernvarmeanlegg.			1		X
30	Anlegg, som veger og idrettsanlegg med oppvarming skal bygges for energifleksibel oppvarming (vannbåren). Elektriske oppvarmingskabler skal ikke legges i nye gater og anlegg.			2		
31	For bygg, områder og anlegg med stort oppvarming- eller kjølebehov skal det etterstrebes bruk av fjernvarme, geovarme eller annen nærvarme.			2		
32	Gjennom eierskapsstyring og samarbeid med nettselskap og energiaktører skal energitap minimeres og kapasitet utnyttes bedre i energiinfrastruktur. .			1		X
33	I egne bygg skal muligheter for fleksibel bruk vurderes og utnyttes, herunder tiltak for å redusere effekttopper og å tilby fleksibilitet i fleksibilitetsmarkeder.			2		X
34	Kartlegge og utnytte potensialet for å plassere fornybar energiproduksjon på bebygd areal, inkludert byområder (solceller, nærvind/småskala vindkraft og andre alternativer).			1		
35	Være en kilde til kunnskapsbasert informasjon om energisituasjonen, som gir innbyggerne og næringslivet forståelse for konsekvenser av, og betydning av kraftsituasjonen.				2	
36	Samarbeide med aktører i regionen for at nye utslippsfrie energikilder lokaliseres der det gir samfunnsøkonomisk størst gevinst.				2	X

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
Satsingsområde 5: Utslippsfri og sirkulær kommunal virksomhet						
37	Bruke eierskapet for at kommunalt eide selskaper skal innrette sin virksomhet for å nå Bodøs klimamål			1		X
38	Opprette standardisert innkjøpsopplæring for alle med bestillerkompetanse. Opprette standardiserte innkjøpsrutiner for hele kommuneorganisasjonen. Informasjon om nye, større rammeavtaler skal deles med relevante bestillere for å oppnå kostnadsbesparelser og miljøgevinster.			2		
39	Måle og rapportere på sorteringsgrad gjennom miljøfyrtårn årlig. Gjennomføre tiltak for å øke sorteringsgraden.			3		
40	Utforme effektive, målrettede og standardiserte klimakrav som skaper forutsigbarhet og langsiktig klimaomstilling. Benytte kommunens anskaffelsesstrategi 2023-2036.		1			X
41	Alle nye biler skal være utslippsfrie. Innføre flåtestyringssystem og bildeleordning. Oppfordre til gange, sykkel og kollektivreiser og tilrettelegge gjennom f.eks. sykkelparkering.		1			
42	Implementere reisepolicy for tjenestereiser.		1			
43	Etterspørre kompetanse innen klimaomstilling i alle relevante ansettelsesprosesser.			1		
44	Implementere rutiner, og inngå egne avtaler for reparasjon, gjenbruk, ombruk og delingsordninger for materiell, utstyr og inventar.			2		X

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
45	Stille krav om klimavennlig gjennomføring av arrangementer til aktører som mottar tilskudd eller leier arealer fra Bodø kommune. Utarbeide en veileder for bærekraftige arrangementer, som skal følges for alle arrangementer i kommunal regi.			3		X
46	Gjennomgå alle arealer med mål om arealfortetting. Opprette systemer for sambruk og flerbruk av kommunale bygg.			2		
47	Følge nye, nasjonale kostholdsråd i kommunal kjøkkenvirksomhet.			1		
48	Alle kommunens virksomheter skal sertifiseres som miljøfyrtårn. Rådhuset skal re-sertifiseres som hovedkontor.			3		
Satsingsområde 6: Veitrafikk, mobilitet og transport						
49	Kommunen skal samarbeide med Nordland fylkeskommune om tiltak som øker bruk av gange, sykkel, kollektivtransport og utslippsfrie mobilitetsløsninger i Bodø. Dette skal inkludere forpliktende samarbeidsavtaler med næringslivet og offentlige arbeidsgivere etter «hjem-jobb-hjem»-metodikken ⁴ , og tiltak som: ○ Holdningskampanjer og informasjonsspredning ○ Rabattert kollektivtransport og bildeleordninger ○ Tilrettelegging for sykkelparkering og garderobeløsninger på arbeidsplassen	1				X

⁴ <https://www.hjemjobbhjem.no/>

Vedlegg 1 – tiltaksplan. Klima- og energiplan 2025-2037.

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
	- Redusere antall parkeringsplasser på arbeidsplassene - Synliggjøre og tilby løsninger opp mot samkjøring og delingsbiler - Tilby mobilitetsrådgivning til private aktører					
50	Utrede og vurdere innføring av parkeringssoner i nye områder som Hunstad og Mørkved, samt ved kjøpesentre utenfor sentrumskjernen.	2				
51	Utrede og vurdere bruk av parkeringsgebyr på alle offentlige parkeringsplasser.	1				
52	Revidere parkeringsnormen med mål om å redusere antall parkeringsplasser.	2				
53	Gjennom utbyggingsavtale stimulere stil deleordninger og sykkelparkering under tak i nye næringsbygg og boligbygg.	2				
54	Prioritere gange, sykkel og kollektivløsninger på offentlige bygg, slik at de har forrang over bil.	1				
55	Tilrettelegge, og være pådriver for infrastruktur til klimanøytral/utslippsfri tungtransport, samt være pådriver for ladepunkter for tungtransport nord og sør for Bodø.			2		X
56	Kommunen skal gjennom Bypakke Bodø samarbeide med Nordland fylkeskommune og Statens Vegvesen om et felles løft for å gi Bodø et mer fremtidsrettet og tryggere samferdselssystem, i tråd med nullvekstmålet for personbiltrafikk ⁵ . Kommunen skal ta inn gjennomsnittstakst i henhold til Bypakke-avtalen. Tilrettelegge for snarveier for å øke andelen gående.	2				X

⁵ <https://bypakkebodo.no/>

Vedlegg 1 – tiltaksplan. Klima- og energiplan 2025-2037.

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
57	Videreutvikle samarbeidet med andre mellomstore byer for å utløse økte statlige midler med større forutsigbarhet til investeringer i klima- og miljøvennlig byutvikling og god fremkommelighet, med byvekstavtale som langsiktig målsetting.				1	
Satsingsområde 7: Bygg- og anlegg						
58	Stille klima- og miljøkrav som fører til reell utslippsreduksjon og langsiktig omstilling av bygg-, anleggs og eiendomsnæringen i alle anskaffelser.			1		X
59	Lage og iverksette en plan for utskifting av kommunens egen maskinpark og innfasing av utslippsfrie anleggsmaskiner.		1			
60	Sesongplanlegge kommunens bygg- og anleggsprosjekter for energieffektiv gjennomføring.			2		
61	Alle kommunale nybygg med kostnadsramme over 100 millioner skal tilfredsstillende krav til BREEAM-NOR Very Good-standard, eller tilsvarende. Merkostnad for å oppnå nivå Excellent skal vurderes. Alle nybygg skal bygges som nullutslippsbygg.			1		
62	Det skal gjennomføres et transformasjonsprosjekt hvor bygget tilfredsstillende krav til BREEAM In-use eller tilsvarende, med mål om å innføre dette som en standard i alle transformasjonsprosjekter.			3		
63	Design og prosjektere nybygg for sambruk, ombruk og gjenbruk av bygg og materialer, samt en lengst mulig levetid. Ombruk og materialer med lavest mulig klimagassutslipp skal prioriteres. Bygg skal være tilrettelagt for fleksibel bruk og ny bruk ved behov.			1		
64	Ta i bruk gjenbruksmarked for masser.			1		X

Vedlegg 1 – tiltaksplan. Klima- og energiplan 2025-2037.

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
65	Samarbeide med Avinor for at utbyggingsprosjektet ny lufthavn Bodø skal legge grunnsteinen for nullutslipps bydel på Hernes.			2		X
66	Kommunen skal teste Futurebuilts kriteriesett i utbygging-, rehabilitering-, og byutviklingsprosjekter med formål om å redusere klimagassutslipp, fremme sirkularitet, samt bedre sosial bærekraft i et livsløpsperspektiv.			2		
67	Arbeide for en nasjonal tilskuddsordning for klimavennlig omstilling av bygg- og anleggsnæringen.				1	X
Satsingsområde 8: Sjøfart						
68	Hensynta klima- og energiplan i ny reiselivsstrategi og cruisestrategi, planlagt utformet høsten 2024.			1		X
69	Søke samarbeid med Nordland fylkeskommune og Statens Vegvesen og Bane nor for å framskynde, og skape synergier ved, overgangen til nullutslippsfartøy.			1		X
70	Utrede og benytte handlingsrommet for å prioritere utslippsfrie anløp i Bodø havn, inkludert krav til bruk av landstrømsanlegget.			2		X
71	Bodø havn skal utvikles til en nullutslippshavn, i henhold til miljøplanen til Bodø havn, og: - Fortsette samarbeidet med Statens Vegvesen, Bodø havn, Bane Nor og Nordland fylkeskommune om tilrettelegging for å realisere planene om utslippsfri godskorridor på sjø nordover og utviklingen av havna som energiknutepunkt - Transformere Bodø havn for å koble sjøtransport direkte til jernbanen.			1		X

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
	○ Videreutvikle Bodø havn som energiknutepunkt med tilgang på land- og ladestrøm, energilagring og fleksible mekanismer, tilrettelagt for hydrogen samt andre relevante utslippsfrie energikilder og -bærere. ○ Arbeide for å realisere infrastruktur for landstrøm og hurtiglading av fiskefartøy.					
Satsingsområde 9: Bærekraftige og gode liv						
72	Opprette klimafond med ulike tilskuddsordninger for grønn omstilling på arbeidsplasser og i private husstander.				3	X
73	Være aktiv medarrangør under Gjenbruksuka ⁶ .				2	X
74	Visit Bodø skal samarbeide med reiselivsnæringen og transportselskaper for å tilrettelegge for, og promotere turisme i egen kommune.				2	X
75	Øke innbyggernes kompetanse om matproduksjon og videreføre tilskuddsordning for urbant landbruk				2	X
76	Fremme lokale ordninger for bruksalg, deling, leasing, bytte og reparasjon gjennom kommunens kommunikasjonskanaler.				2	X
77	Bruke nudging ⁷ og klimakommunikasjon for å motivere innbyggere til å leve bærekraftige liv.				2	X
78	Fremme bærekraftige og sirkulære forbruksmønstre gjennom skole- og barnehagesektoren.			3		X
79	Se på muligheten for å bruke biblioteket, samt oppfordre nabolag til å tilrettelegge for				2	X

⁶ <https://www.gjenbruksuka.no/>

⁷ Nudging er små tiltak som har som mål å påvirke folks adferd i en ønsket retning, uten bruk av pisk eller gulrot

Vedlegg 1 – tiltaksplan. Klima- og energiplan 2025-2037.

Tiltaksnr.	Tiltak	Myndighet	Innkjøper	Eier og drifter	Samfunnsutvikler	Samskapning
	delingsløsninger for hageutstyr, verktøy, kunst, møbler, redskaper, symaskiner, kjøretøy, sykler etc.					

